

אוגוסט 2014

## גידול עגבניות בעונת הסתיו-חורף

שלי גנץ - ממ"ר עגבניות ומנהלת תחום ירקות בבתי צמיחה, שה"מ  
שלמה אילני - מדריך גידול ירקות, מועצת הצמחים  
ליאור אברהם - מדריך גידול ירקות, שה"מ

לגידול בבתי צמיחה מתאימים זנים בלתי מסיימים המעוצבים בד"כ לענף מרכזי אחד, עגבניות צ'רי, ולעתים גם צמחים מורכבים של עגבניות גדולות מעוצבים לשני ענפים. הזנים הנפוצים הם תוצרי פעילות טיפוח של חוקרים במכוני מחקר, של חברות זרעים מקומיות ושל חברות זרעים זרות. בפעילות זו הושם דגש על הדרישות ליבול גבוה, לאיכות פרי טובה ולחיי מדף ארוכים. בשנים האחרונות התרחבו הייצור והשיווק של עגבניות באשכולות, והן מהוות עתה כ-70%-80% מהיקף הגידול. מוצר זה משמש כסמל לטריות התוצרת, והשדרה הירוקה והרעננה מעידה על זמן קצר שחלף בין הקטיף לשיווק. אשכול עגבניות טוב מכיל בתפוחת פירות אחידים בגודלם, בצורתם ובצבעם ובעלי מראה רענן. בנוסף לזאת, על האשכול להצטיין בהיעדר נשירה של פירות מהאשכול בזמן המשלוח וההובלה. הפירות של כל זני העגבניות גדלים בתפוחת, אך אלה המתאימים לקטיף באשכול הם בעלי ציר מרכזי, אשר אליו מחוברים הפירות משני הצדדים באופן סימטרי. תפוחת טובה ומוצקה, האחידה בגודלה, בצורתה ובצבעה, תתקבל בזנים שהתפוחת בהם מסוגלות לפרוח ולחנות באופן מלא במשך זמן קצר יחסית בין פתיחת הפרח הראשון לפתיחת הפרח האחרון בתפוחת. לקבלת אשכול כזה יש לעצבו ל-4-6 פירות, בהתאם לזן ולחודשי השנה.

מערכת ההדרכה, בשיתוף המו"פים, מבצעת ניסיונות רבים לאפיון התכונות של הזנים הנבחנים ולהתאמתם לאזורי הגידול.

בדפון זה מובאות רשימות הזנים המומלצים (לפי שם או קוד מספרי), העמידים או הסבילים למחלות קרקע או לפגעים אחרים, והתכונות האופייניות לכל זן. הזנים המוגדרים כניסיוניים מיועדים לבחינה בקנה מידה קטן (כ-10%-20% משטח הגידול).

### **עגבניות לקטיף בודדות - מתאים לכל אזורי הגידול ומיועד לעונת גידול ממושכת**

הזן	החברה	עמידות/סבילות	הערות
אביגיל (870)	הזרע	HR: Vd, Fol (race 1, 2), ToMV	צימוח חזק מאוד, פוריות טובה, פרי כדורי פחוס, צבע אדום עז, מחייב חיטוי נגד נמטודות או שימוש בצמח מורכב
שרלוט (1402)	הזרע	V,Fol (1,2), ToMV, N	צימוח חזק, פוריות טובה, פרי גדול, צבע אדום עז, שתילה מתחילת אוגוסט
טופו (1140)	גדות	VFol (1,2) ToMV, N,Cr,C5,Lt,Oi	צימוח בינוני פתוח, פרי עגול ומעט פחוס, צבע אדום, מוצקות טובה
מיכאלה (1903)	הזרע	HR: Vd, Fol (race1,2), ToMV, For, IR: Mj	אפיל, צימוח חזק, פוריות טובה, פרי גדול עגול, צבע אדום, שתילות מאמצע ספטמבר, לא חונט טוב בחום
אנטי	זרעים גדרה	V, Fol 1, Fol 2, ToMV, M (IR), For	צמח בינוני חזק, המשכיות טובה, פרי מוצק
בונקה (40396)	זרעים גדרה	V, Fol (1,2), ToMV, N	מתאים לשתילות חורף - דצמבר-ינואר, צימוח חזק, פרי עגול, צבע אדום, לעתים מעט כתמי צבע ונטייה לסידוקי פרי
גירונדה	אפעל	ToMV;Va;Vd;Fol (1,2)	צימוח בינוני, פרי כדורי, גדול ועגול בצבע אדום, פוריות טובה
אלפידה	אפעל	ToMV,Cf1-5, Oi, Va, Vd ,Fol:0, For, Ma,Mi,M	צימוח חזק, פוריות טובה, פרי גדול, עגול ומעט מצולע, שטוח, צבע אדום חיוור
קריאולו	סולי	V, Fol (1,2), ToMV, Cr,C5	צימוח חזק, פוריות טובה, פרי גדול יחסית לאורך כל תקופת הגידול, נקטף עם העוקץ
A.B.100	א.ב. זרעים	ToMV,TSWV,Fol (0.1),Va:0,Vd:0 Ma/Mi/Mj	צימוח טוב, פורה, פרי כדורי מוצק

עגבניות לקטיפ באשכולות - קוטר 57-77 מ"מ

הערות	עמידות/סבילות	חברה	הזן
בעל שדרה רעננה, חזקה וישרה, פרי כדורי אחיד ורגולרי	HR: ToMV: 0-2, Fol:0, 1, Va:0, Vd:0	א.ב. זרעים	לה ז'ולי LA-JULIE
צימוח חזק, אשכול סימטרי בעל 5-6 פירות, צבע אדום עז, פרי אחיד באשכול, גודל בינוני	V,Fol (1,2), ToMV, N	זרעים גדרה	איקרם
צמח מאוזן עם המשכיות טובה, תפוחת סימטרית, מוצקות ורעננות שדרה טובים	V, Fol ( 1, 2), ToMV, M (IR)	זרעים גדרה	סופי
צימוח בינוני, תפוחת סימטרית, פרי בגודל בינוני-קטן	V Fol(1,2),ToMV, (Ty)	הזרע	מיטל
צימוח בינוני חזק, פרי אובלי במשקל של 80-120 גרם, מוצק, צבע אדום עז ויפה	ToMV, Cf1-5, Fol(1,2), Va, Mi	סולי	אובטה
צימוח בינוני-חזק, תפוחת סימטרית, גודל בינוני	V, Fol (1,2), ToMV	רימי	2771

זני עגבניות צ'רי באשכול - קוטר 20-35 מ"מ

הערות	עמידות/סבילות	חברה	הזן
צימוח קומפקטי, אשכולות צפופים וארוכים, נדרש זינוב, פרי מוצק ועגול, צבע אדום	HR:Fol (1, 2 ), ToMV	הזרע	1335 - שירן
עוצמת צימוח בינונית, פרי מוצק	HR:Vd, Fol (1,2), ToMV, Ff, For, IR:Mi, Mj, TYLCV	הזרע	גיסטינה
צימוח חזק, בכיר עם יכול גבוה, הישמרות שדרה טובה, צבע אדום עז	HR: Fol 0, 1, V, ToMV, Ff-5 IR:Ma, Mj, Mi	נונס - יס תיכון	טרופיקל
צימוח בינוני-חזק, אשכול ארוך, פרי קטן יחסית	ToMV, Vd, Fol (0,1), TYLCV, Ff 0-5, TSWV, Mi, Mj, Ma	סולי	מוסקיטל
צימוח בינוני חזק, אשכול ארוך, פרי עגול, צבע אדום	ToMV, Vd, Fol, Mi, For, C5	גדות	טופ 1184

מפתח לאפיון ולזיהוי עמידות וסבילות של זני עגבניות לפגעים:

- Fol (1, 2) - עמידות לפוזריום גזע 1 וגזע 2
- Va/Vd/V - עמידות לדוררת - ורטיציליום:
- Verticillium albo-atrum - Va
- Verticillium dahliae - Vd
- ToMV - עמידות לוורוס מוזאיקה של הטבק
- MI/MJ/Ma/N - סבילות לנמטודות יוצרות עפצים:
- Meloidogyne incognita - Mi
- Meloidogyne javanica - Mj
- Meloidogyne arenaria - Ma
- Oi - עמידות לקימחון
- Lt - עמידות לקמחונית
- For/ C<sub>R</sub> - עמידות לפוזריום ריקבון הכתר
- Ff / C<sub>5</sub> - עמידות לעובש עלים קלדוספוריום
- TYLCV - עמידות לוורוס צהבון האמיר
- TSWV - עמידות לוורוס הנבילה של העגבנייה
- High Resistance - HR
- Intermediate Resistance - IR

## הכנת המבנה לגידול חדש

קליטה והתבססות אחידה ומהירה של השתילים תלויות במידה רבה באיכות העיבודים הנעשים לקראת חיטוי הקרקע ולפני השתילה. מעבדים את הקרקע לעומק של 35-40 ס"מ לפחות. העיבוד במחרשת אתים מאפשר התקרבות מרבית לעמודי המבנה ואינו משאיר פסים בלתי מעובדים או תלמים פתוחים במרכז המפתחים. בקרקעות בינוניות וכבדות רצוי לבצע עיבוד עמוק יותר אחת לשנתיים באמצעות משתת רוטט שחודר לעומק של 60-70 ס"מ. פעולת המשתת נחוצה לפתיחת קרקעות שנאטמו בעקבות גידול מתמשך, לשם שיפור פעולות האוורור בקרקע וניקוז עודפי מים, למניעת הצטברות מלחים ואף לשיפור חדירת תכשירי החיטוי לקרקע.

במידת הצורך, מפזרים דשני יסוד או קומפוסט, מתחמים ומכינים את הקרקע לקראת ביצוע פעולות החיטוי. יש להקפיד לאטום את המבנה ע"י כיסוי הגג ביריעות והתקנת רשתות נגד חרקים בקירות. איטום יעיל של המבנה, בעיקר באזור המרזבים ובניית דלת כפולה בכניסה לבתי הצמיחה יקטינו ואף ימנעו את חדירת כנימות עש הטבק, המעבירות את וירוס צהבון האמיר, לתוך המבנה.

בעונת הסתיו מומלץ לחפות את הקרקע ביריעה כסופה או שחורה להקטנת הלחות ולמניעת מחלות חורף אוהדות לחות. אם פורסים את היריעה לפני השתילה, יש לגלול אותה הצדה או לבצע חורי שתילה גדולים כדי למנוע נזקים מהחום. עם ההתקררות ולקראת התחלת הקטיף, יש לפרוס את היריעה מחדש לכיסוי מלא.

## מועדי השתילה

שתילת עגבניות, ובמיוחד אלה המיועדות לקטיף באשכולות, צריכה להתבצע במועד שבו התנאים האקלימיים מתאימים לחנטה כבר מהפריחה של התפרחות הראשונות, כדי שלא תיפגע הפוריות בשל הטמפרטורה הגבוהה בשלהי הקיץ. פוריות וחנטה לקויה יגרמו ליצירת תפרחות מפוצלות, בלתי אחידות ובלתי מתאימות לשיווק עגבניות באשכול ליצוא. לפיכך, יש לשאוף למציאת העיתוי האופטימלי לשתילה באזורי הגידול השונים כדי לקבל חנטה מושלמת כבר בתפרחות הראשונות. מהניסיון המצטבר עולה כי החל ממציתו השנייה של חודש אוגוסט ועד למחצית ספטמבר ניתן לשתול במרבית אזורי הגידול. באזורים שבהם מתכוונים להקדים את העונה, כאשר התנאים עדיין אינם מתאימים (בעיקר טמפרטורת לילה גבוהה), יש להיעזר באמצעי צינון (מבנה וכוורות) ורשתות צל, המתאימים לשיפור תנאי הקליטה והחנטה.

**מועד השתילה סתיו-חורף: אמצע אוגוסט עד אמצע אוקטובר** - בד"כ במועד שתילה זה ניתן לקטוף עד סוף מאי-יוני, בהתאם לאזורי הגידול ולבריאות הצמחים.

## עומדים ומרחקי שתילה

עגבניות, הן לקטיף בודד והן לקטיף אשכולות, שותלים בסידור של צמדי שורות. המרחק המיטבי בין מרכזי הצמדים (השבילים) הוא כ-180-200 ס"מ, והמרחק בין השורות בתוך הצמד - 50-60 ס"מ. לאחרונה התברר כי צירוף שתי השורות בצמד לשורה אחת ועלייה בצורת V, כאשר כבלי ההדליה במרווח של 80-90 ס"מ זה מזה, מעלה את היבול בשיעור של 10%-15%.

## עומדים ומרחקי שתילה בצמחים לדונם

מספר ענפים	מספר צמחים	עיצוב למספר ענפים	מרחק בין השתילים בס"מ	
2000-2111	2111-2200	1	50	עגבנייה לקטיף בודד
		1	25 ("v")	
2500-2800	1250-1400	2	80	עגבנייה לקטיף בודד מורכבת
		2	40 ("v")	
2000-2111	2111-2200	1	50	עגבנייה אשכול
			25 25 ("v")	
1660-1840	1660-1840	1	60	עגבנייה אשכול מורכב
			30 ("v")	
4222-4400	2111-2200	2	50	צירי אשכול
			25 ("v")	
3750-4162	1250-1400	3	80	צירי אשכול מורכב
3300-3660	1650-1830	2	30 ("v")	

צפיפות יתר מפחיתה באופן משמעותי את חדירת האור לעלווה, מעלה את הלחות ומקטינה את חדירות חומרי ההדברה לעלווה. כאשר מתוכננות יותר מחמש הורדות של הצמחים, מומלץ מאוד (וכלכלי) להשתמש ברולרים להורדת הצמחים. בנוסף, שימוש ב"חתיים" ("חמורים") לתמיכה בגבעולים, מעלה את קצב הקטיף, מאפשר יצירת אלכסון בזווית חדה לחוט ההדליה (הארכת המרחק לכבל ההדליה = פחות הורדות) ומעלה את רמת האוורור בחלק הקרוב לקרקע.

## הפריה

משתמשים בדבורי "בומבוס" לשם הפריה ולקבלת פרי רגולרי ואחיד בתפרחת. יש לקחת בחשבון את משטר ההדברה הנדרש נגד המזיקים בתוך בתי צמיחה, לבל ייפגעו הדבורים. באזורים החמים ניתן לסייע לפעילות הדבורים באמצעות צינון הכוורות (מיקום הכוורת במבנה, שימוש במתזים/מערפלים בסביבת הכוורת, מיזוג הכוורות וכו').

## עיצוב התפרחות

כדי להגביר את האחידות בגודל הפירות בתפרחת, ניתן לבצע טיפולים אגרוטכניים במהלך הגידול, כמו סילוק פרח ראשון, כאשר פרח זה בכיר מדי, גדול או מעוות באופן ברור, בהשוואה ליתר הפרחים בתפרחת, וקיטום הפרחים האחרונים בתפרחת. טיפול זה יגרום לאחידות בגודל ובזמן הבשלת הפירות בתפרחות. טיפול מקדים באמצעות קיטום קצות התפרחות בזמן הפריחה יוביל לחיסכון בעבודה, לעומת העבודה הנדרשת לסילוק הפירות הירוקים בתפרחות בזמן האסיף והאריזה. זני אשכולות גדולים ובינוניים מעצבים ל-4-6 פירות, בהתאם לזן ולעונה. בזני צ'רי אשכולות לא נהוג לעצב את התפרחת.

## דישון עגבניות לגידול בקרקע

**דישון יסוד** - לקראת גידול עגבניות מומלץ לבצע דיגום קרקע כדי לבדוק את רמות המליחות, הזרחן והאשלגן בקרקע, ובהתאם לממצאים יש לנהוג בדישון היסוד. כאשר רמת הזרחן בשכבת הקרקע העליונה היא 35 ח"מ ויותר, לפי אולסן, אין צורך בדישון זרחני. כך גם לגבי האשלגן: כשהרמות הן מעל 1.5 מא"ק/ליטר במיצוי ברוויה, או מעל 20 ח"מ במיצוי  $CaCl_2$  - אין צורך בדישון יסוד באשלגן. במקרה שהערכים של הזרחן או האשלגן נמוכים מהערכים הרצויים, יש להיועץ במדריכים לגבי כמות הדשן הזרחני או האשלגני שיש להוסיף כדשן יסוד. לשם שיפור פוריות הקרקע, מומלץ להוסיף אחת לשנתיים כמות של 3 מ"ק לדונם קומפוסט באיכות טובה.

**סכמת דישון** - מדשנים את העגבניות במשך כל העונה בדשן מורכב המכיל את שלושת חומרי ההזנה העיקריים: חנקן, זרחן ואשלגן. את הדשן ניתן להכין באופן עצמאי או לקבלו מוכן מראש מהמפעל. בשבועיים הראשונים שלאחר השתילה מדשנים בדשנים ללא כלור ביחס של 1:1:1 ברמה של עד 60 גרם חנקן בקוב מים באדמות הקלות, ועד ל-300 ג' חנקן לדונם ליום באדמות הכבדות. בהמשך מדשנים עד הקטיפה בדשנים דלי כלור ביחס של 1.5:0.2:1 בריכוזים משתנים הנעים מ-60 ג' מ"ק בגמר הקליטה; עד ל-120 ג' מ"ק בתחילת הקטיפה באדמות הקלות, ולא יותר מ-500 ג' חנקן לדונם ליום באדמות הכבדות. עם ירידת הטמפרטורות, מתעוררות בעיות של מסיסות הדשנים, ובמיוחד בדשנים האשלגניים. כדי להתגבר על בעיה זו נחוץ לדלל את תמיסת הדשן ולהזריק מנות גדולות יותר של תמיסה לכל 1 מ"ק מי השקיה לפי שיעור הדילול. חלק ממשווקי הדשנים המורכבים מבצעים דילול זה בעצמם. השימוש הנרחב במים מוטפלים, החסרים מגנזיום, מחייב תוספת של יסוד זה להדשיה. תופעת המחסור במגנזיום בולטת במיוחד לקראת הקטיפה הראשון או כאשר הצמח עמוס ועם הירידה בטמפרטורות. יש להוסיף מגנזיום למשטר ההזנה בהתאם לאיכות המים. מומלץ לתגבר ביסוד זה לפני הופעת סימני המחסור. יסודות המיקרו נדרשים ע"י הצמחים בכמויות קטנות במהלך כל תקופת הגידול. יש להעדיף יחס כפול של מנגן על פני הברזל בדשן.

## השקיה

**סכמת השקיה** - לקראת השתילה הסתווית משקים השקיית הרוויה לעומק שאליו עשויים להגיע שורשי העגבניות. באדמות קלות מאוד יתפתחו שורשי העגבניות לעומק של 40-60 ס"מ, ובאדמות כבדות עשויים השורשים להתפתח לעומק רב יותר. מיד לאחר השתילה ועד גמר הקליטה משקים בתדירות גבוהה יחסית, במנות של 2-3 מ"ק לדונם ליום. באדמות קלות משקים אחת ליום, ובאדמות בינוניות-כבדות משקים אחת ליומיים. בקרקעות חוליות מאוד תינתן ההשקיה פעמיים ביום. מהתבססות השתילים ועד לשבועיים לפני הקטיפה מרווחים את משך הזמן שבין ההשקיות ומשקים השקיה אחת כל 1-3 ימים בקרקע קלה, וכל 3-5 ימים בקרקע כבדה, תלוי בסוג הקרקע, באזור ובעונה.

## טבלת מקדמי השקיה ומנת מים מחושבת בקרקע קלה כפי שנמצאו במו"פ דרום

שלב התפתחות	ימים משתילה	מקדם השקיה	מנת מים מחושבת קו"ב/ד"י/יום
קליטה והתבססות	7-20	0.30	2
פריחה וחנטה	21-35	0.57	3
מילוי פרי בתפרחות ראשונה ושנייה	36-90	1	4
קטיפה	91-250	0.83	2-6

בשלב שבו הצמח נקלט ומתבסס משקים 30% מההתאיידות המחושבת (פנמן). מקדם ההשקיה יעלה בצורה הדרגתית עד ל-100% בשלב מילוי הפרי בתפרחות הראשונות; וירד עם התחלת הקטיפה ל-83% מההתאיידות. מכאן, נגזרת מנת המים הניתנת (מקדם ההשקיה \* התאיידות מחושבת לפי פנמן). מנת המים בטבלה מחושבת לפי ממוצעים רב-שנתיים בחוות הבשור. נתוני התאיידות זמינים באתר המטאורולוגי של משרד החקלאות.

באופן כללי, מנת ההשקיה היומית בתקופה זו תתחיל מ-2 מ"ק לדונם, ותגיע עד ל-4 מ"ק לדונם לפני הקטיפה הסתווי. לקראת הקטיפה יקטן מרווח ההשקיה, ובכניסה לחורף יגדל שוב לפעם ביום-יומיים בקרקעות הקלות, ולפעם ב-5-7 ימים באדמות הכבדות. מנת המים בתקופה זו לא תעלה על 3 מ"ק לדונם ליום, והדבר מותנה באיכות מי ההשקיה וברמת המלחים בדשן. באביב ובקיץ יקטן מרווח ההשקיה ויגיע לפעם-פעמיים ביום באדמות הקלות, ולפעם ב-3-4 ימים באדמות הכבדות. מנת המים תגיע לכ-6 מ"ק לדונם ליום.

**בקרת ההשקיה והדישון** - שימוש בטנסיומטרים (חיישני מתח המים בקרקע) הינו אמצעי מעקב ובקרה אחר מהלך צריכת המים והדשן על ידי הצמחים. הטנסיומטרים מאפשרים להתאים טוב יותר את ממשקי ההשקיה והדישון לתנאים השוררים בפועל בבית הגידול והם מהווים כלי עזר מיטבי לבקרת ההשקיה, בתנאי שהתקנתם בשטח נעשתה בצורה נכונה ושרישום קריאות המכשירים מתבצע באופן סדיר. כיום יש טנסיומטרים משדרים המעבירים נתונים למחשב בבית המגדל בשיטות שונות ולכל מרחק בתדירות של כמה פעמים בשעה. בנוסף, קיימת אפשרות לקבל התרעה על תקלות מתח המים בקרקע לטלפון הנייד. את הטנסיומטרים יש להציב בשתי תחנות בכל יחידת שטח, כשבכל תחנה יהיו שני חיישנים שכל אחד מהם יוצב בעומק שונה. העומקים הרצויים הם 15-20 ו-30-40 ס"מ.

בקרת דישון ומליחות ניתן לערוך באמצעות שואבי תמיסת קרקע שיוצבו בסמוך לתחנת הטנסיומטרים בעומק של 15-20 ס"מ. מדד חשוב הוא המוליכות החשמלית (EC), המבטאת את מצב היסודות בקרקע. ניתן לנטר את ערכי ה-EC באמצעות המשאבים. ערכי ה-EC הרצויים למיצוי ישיר של הקרקע באמצעות משאבים הם של כ-3 דציסימנס למטר (מילימהו לס"מ). מומלץ לבדוק בתמיסת המשאב גם את רמת החנקן כדי לוודא שהדישון החנקני ניתן בהתאם למתוכנן. בנוסף לבקרת הדישון ע"י משאבים, מומלץ לבצע דיגום קרקע ואנליזה של יסודות ההזנה בתנאי מעבדה פעמיים בעונה. ניתן לקבל ייעוץ בנוגע לאופן דיגום הקרקע אצל המדריכים (עלות הבדיקות זניחה ביחס לתועלת המופקת מהן).

בהפעלה שבה מוצבים מכשירי הבקרה יש להתקין טפטפת לאיסוף מי ההשקיה במשך כל מחזור ההשקיה כדי לוודא שרמת הדישון המתוכננת אכן מגיעה בפועל לחלקה. לקבלת פרטים נוספים בנושא השימוש בטנסיומטרים יש להיוועץ במדריך האזורי ובמדריכי שירות שדה.

## **המלצות להשקיה בדישון עגבניות במצע מנותק הופיעו בדפון שיוחד לנושא זה.**

### **הגנת הצומח**

צמחי העגבניות נפגעים מוורוסים, והעיקרי שבהם הוא וירוס צהבון האמיר המועבר ע"י כנימת עש הטבק. האמצעי העיקרי להתמודדות עם כנימה זו הוא התקנת רשתות נגד חרקים בקירות ובכל הפתחים ושמירה על תקינותן. בנוסף לאמצעים הטכניים (רשתות), יש לשלב הדברה כימית בחומרים מתאימים ובהתאם לממצאי ניטור כנימת עש הטבק שבוצע במלכודות דבק צהובות. כמו כן, נראית עלייה בנגיעות בוורוס הנבילה של העגבנייה TSWV המועבר בעיקר ע"י תריפס הפרחים המערבי ומחייב ניטור וטיפול בהתאם לנוכחותו. מחלת הכיב הבקטרי - "קלויבקטר משיגנזה" - עלולה לגע את הצמחים הצעירים. למניעת התפשטות המחלה יש להימנע מנגיעה בצמחים הצעירים כשהם רטובים עד הגיעם לגיל חודשיים.

אקריות אדומות ואקריות החלודה עלולות לגע את הצמחים. גילוי המאחר יגרום נזק; נזק רב נגרם גם ממחלות עלווה כמו קמחונית ועובש עלים, לכן יש למנוע תנאים המתאימים להתפתחותן. בחורף נפגעים הצמחים ממחלות פטרייתיות נוספות כמו כימשון, בוטריטיס וקשיונה גדולה. מחלות אלה מעודדות בתנאי לחות, ולכן יש לנקוט בכל האמצעים הדרושים לצמצום התנאים המתאימים להתפתחותן: אוורור, סילוק הלחות ופריסת יריעות חיפוי קרקע לפני השתילה, שנמצאו כגורם מכריע בהקטנת הלחות בתוך בתי הצמיחה. חיפוי הקרקע הביא לצמצום ניכר בהינגעות צמחי העגבניות במחלות "אוהדות" לחות. בנוסף, רגישים צמחי העגבנייה לפגעי קרקע כמו פוזריום ריקבון הכתר, דוררת (לאחרונה התגלה בארץ גזע חדש: גזע 2) ונמטודות. בבחירת הזנים יש להביא בחשבון את היסטוריית הפגעים בחלקה, את תנאי המבנה, את חיטוי הקרקע שבוצע, ואת העמידות או הסבילות של הזן הנבחר לבעיות הפוטנציאליות.

טיפול הגנת הצומח יינתנו לפי ההמלצות המקובלות בעגבניות חממה. מומלץ להימנע משימוש בחומרים בעלי פורמולציה של אבקות רחיפות, המשאירים כתמי ריסוס שאינם מתנקים בנקל מהפרי בזמן המיון והאריזה, הן ליצוא והן לשוק המקומי. בכל אופן, חומרי ההדברה יהיו תמיד חומרים המותרים לשימוש בגידול המיועד ליצוא.

המלצות מפורטות לגבי טיפול בפגעים בעגבניות, ניתן למצוא בדפון "תכשירים להדברת פגעים בעגבניות בבתי צמיחה - 2014", בעריכת נטע מור ושלי גנץ, בהוצאת שה"מ; ואם מייצאים - בהנחיות שמפיק ומספק היצואן.